

POSTANOWIENIE

Dnia 12 marca 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Kazimierz Zawada (przewodniczący)

SSN Józef Frąckowiak

SSN Bogumiła Ustjanicz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa D. R.-V.

przeciwko I. J.-S. i K. K.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 12 marca 2010 r.,

zażalenia powódki na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 20 sierpnia 2009 r.,

- 1) oddała zażalenie;
- 2) przyznaje adwokatowi T. G. od Skarbu Państwa Sądowi Apelacyjnemu kwotę 2700 zł (dwa tysiące siedemset) z 22 % podatkiem od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu.

Uzasadnienie

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Apelacyjny odrzucił skargę D. R.-V. o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem tego Sądu z dnia 25 marca 2009 r., uznając że nie zachodzi żadna z podstaw wznowienia określonych w art. 401 pkt 2, art. 401 pkt 1, art. 403 § 3 i art. 403 § 2 k.p.c., na które skarżąca się powołuje. Nie doszło do pozbawienia powódki możliwości działania, ponieważ złożone oświadczenie o wypowiedzeniu pełnomocnictwa reprezentującemu ją pełnomocnikowi z urzędu i żądanie ustanowienia z urzędu innego pełnomocnika prawidłowo Sąd ocenił jako wniosek o zmianę osoby pełnomocnika, nie zaś wypowiedzenie pełnomocnictwa. Było to przyczyną zawiadamiania o terminach rozpraw tego pełnomocnika. W tej sytuacji niemożność stawienia się na rozprawę przez powódkę nie stanowiła przeszkody w jej przeprowadzeniu, a ponadto opisany zarzut był przedmiotem rozważań Sądu w postępowaniu apelacyjnym. Zastrzeżenia dotyczące udziału w rozpoznaniu sprawy wymienionego sędziego także były poddawane kontroli w postępowaniu odwoławczym. Nie wskazują na żadną z przyczyn wyłączenia sędziego objętych art. 48 k.p.c. Fakt złożenia fałszywych zeznań przez świadka W. nie został wykazany prawomocnym wyrokiem karnym za popełnienie tego przestępstwa. Nie zachodzi tożsamość przedmiotu postępowania pomiędzy sprawą, której dotyczy skarga a sprawami oznaczonymi sygnaturami I C .../02 i IC .../05. Do ich zakończenia doszło w toku sprawy objętej skargą, a zatem powoływanie się na podstawę przewidzianą art. 403 § 3 k.p.c. nie mogło odnieść skutku. Sąd Apelacyjny wyraził pogląd, że badanie dopuszczalności skargi o wznowienie postępowania obejmuje również ustalenie, czy zgłoszona podstawa rzeczywiście istnieje, nie ogranicza się jedynie do ustalenia, czy podane okoliczności wskazują na przewidzianą ustawą podstawę.

Skarżąca w zażaleniu podniosła zarzut naruszenia art. 410 k.p.c. przez dokonanie merytorycznej oceny skargi na etapie badania czy oparta została na ustawowej podstawie wznowienia oraz art. 401 pkt 2 k.p.c. przez uznanie, że pominięcie jej oświadczenia o wypowiedzeniu pełnomocnictwa adwokatowi ustanowionemu z urzędu i odmowa odroczenia rozprawy nie stanowią oparcia skargi na ustawowej podstawie. Domagała się uchylecia postanowienia

i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania z uwzględnieniem kosztów postępowania zażaleniowego oraz zasądzenia od Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika z urzędu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, wobec ich nieuiszczenia. W razie powzięcia wątpliwości co do wykładni art. 410 § 1 k.p.c. domagała się przekazania zagadnienia prawnego powiększonemu składowi Izby i wydania w tym przedmiocie uchwały.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o wznowienie postępowania jest nadzwyczajnym środkiem zmierzającym do ponownego rozpoznania sprawy zakończonej prawomocnym orzeczeniem co do jej istoty, jeżeli zachodzą przewidziane ustawą przyczyny (podstawy). Ocena czy przytoczone przez składającego skargę podstawy odpowiadają ustawie dokonywana jest na posiedzeniu niejawnym. Nowelizacją, wprowadzoną ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 13, poz. 98), uchylono art. 411 k.p.c., eliminując dwustopniowe postępowanie dotyczące badania dopuszczalnej skuteczności wniesienia skargi o wznowienie postępowania z podziałem na czynności podejmowane na posiedzeniu niejawnym (wstępne badanie) oraz na rozprawie (ponowne badanie). Zgodnie, z również zmienioną, treścią art. 410 § 1 k.p.c. na posiedzeniu niejawnym sąd rozważa czy został zachowany termin, ocenia dopuszczalność skargi, oparcia jej na ustawowej podstawie i uprawnienie do jej wniesienia. Oparcie skargi na ustawowej podstawie wznowienia oznacza, że powinna być sformułowana w sposób odpowiadający przepisom art. 401 do 404 k.p.c., a w uzasadnieniu powinny być zawarte argumenty, zezwalające na stwierdzenie, że podstawa ta rzeczywiście zachodzi. Taka wykładnia intencji i konsekwencji wymienionej zmiany kodeksu postępowania cywilnego wyrażona została w szeregu orzeczeniach Sądu Najwyższego i stanowisko to uznać należy za przeważające, podziela je również Sąd Najwyższy w rozpoznawanej sprawie, a przykładowo wskazać można na postanowienia z dnia 7 lipca 2005 r. IV CO 6/05, niepubl., z dnia 10 lutego 2006 r. I PZ 33/05, OSNP 2007/3-4/48, z dnia 24 stycznia 2007 r. III CZP 1/07, niepubl., z dnia 4 września 2008 r. IV CZ 71/08, OSNC-ZD 2009/4/88 i z dnia 11 marca 2009 r. II UZ 2/09, niepubl. oraz wyrok z dnia 16 maja 2007 r. III CSK 56/07, niepubl. Nie zasługuje na

podzielenie odmienny, odosobniony pogląd, wyrażony w postanowieniu z dnia 15 stycznia 2008 r. III UZ 13/07, niepubl., zwłaszcza że nie odnosi się do konsekwencji omówionej nowelizacji. Tak ujęty zakres kognicji sądu badającego skargę na posiedzeniu niejawnym nie obejmuje oceny jej zasadności, w tym zwłaszcza, czy przytoczone okoliczności mogły mieć wpływ na wynik sprawy. To może być dokonane jedynie po przeprowadzeniu rozprawy (art. 412 k.p.c.), na co wskazuje postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 sierpnia 2007 r. III UZ 9/07, OSNP 2008/19-20/303, ale nieprzekonująco w uzasadnieniu zrównuje badanie istnienia podstawy skargi z merytoryczną jej oceną. Nie było zatem podstaw do uznania, jak podaje żaląca się, że zachodzi rozbieżność w orzecznictwie.

Bezasadnie kwestionuje skarżąca stanowisko Sądu Apelacyjnego dotyczące stwierdzenia, że nie istnieje podstawa objęta art. 401 pkt 2 k.p.c., którą łączy z pozbawieniem jej możliwości działania przez pominięcie oświadczenia o wypowiedzeniu pełnomocnictwa ustanowionemu z urzędu adwokatowi oraz nieodroczenie rozprawy, mimo złożonego wniosku. Nie doszło do naruszenia przepisów prawa w postępowaniu sądowym, które mogło do tego doprowadzić. Nie było podstaw do oceny, że rezygnacja z adwokata z urzędu stanowiła wypowiedzenie pełnomocnictwa, skoro zawierała również żądanie ustanowienia z urzędu innego pełnomocnika. Dopuszczona jest możliwość wypowiedzenia pełnomocnictwa w odniesieniu do ustanowionego przez sąd pełnomocnika, ale oświadczenie strony powinno jednoznacznie wyrażać wolę dalszego osobistego działania w postępowaniu, które wyklucza ewentualny zamiar zmiany osoby pełnomocnika z urzędu, co podlega kompetencji organu samorządu adwokatów lub radców prawnych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 1976 r. III CRN 64/76, OSNC 1977/1/14). Trafnie uznał Sąd Apelacyjny, że skarżąca wyraźnie domagała się zmiany osoby adwokata, a z uwagi na to, że do tego nie doszło, należało dotychczas wyznaczonego traktować jako jej pełnomocnika procesowego. Konsekwencją tego było kierowanie doręczeń, stosownie do art. 133 § 3 k.p.c., także powiadamiających o terminie rozprawy, do jego rąk. Reprezentowanie strony przez pełnomocnika nie wyłącza możliwości podejmowania osobiście przez nią czynności procesowych, jak też prostowania lub

odwoływania jego oświadczeń, co przewiduje art. 93 k.p.c. i dotyczy także pełnomocnika z urzędu, stosownie do art. 118 k.p.c. Wbrew stanowisku skarżącej została ona prawidłowo wezwana przez Sąd Okręgowy na rozprawę w dniu 3 grudnia 2008 r. celem złożenia zeznań, ale nie stawiała się, nie usprawiedliwiła nieobecności, nie złożyła również wniosku o odroczenie rozprawy. Zaświadczenie lekarskie wpłynęło już po wydaniu wyroku. Nie złożyła również w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym żądania odroczenia rozprawy, w którym z resztą osobisty udział stron nie był zarządzony przez Sąd.

Objęta art. 401 pkt 1 k.p.c. podstawa przewiduje możliwość żądania wznowienia postępowania, jeżeli orzekł w sprawie prawomocnie zakończonej sędzią wyłączony z mocy ustawy, a strona przed uprawomocnieniem się wyroku nie mogła domagać się wyłączenia. Przytoczone przez powódkę okoliczności, związane z zainicjowaniem przez nią przeciwko sędziemu postępowania sądowego, na istnienie ustawowej przyczyny wyłączenia, przewidzianej art. 48 k.p.c., nie wskazują. Skarżąca korzystała z możliwości złożenia wniosku o wyłączenie sędziego, a wydane orzeczenie było przedmiotem kontroli w toku instancji.

Powoływany w skardze związek postępowania w sprawie prawomocnie zakończonej z dwiema innymi, w których wyroki zostały wydane przed rozstrzygnięciem w tym postępowaniu, nie odpowiada przesłankom określonym w art. 403 § 2 k.p.c., skoro wiedziała ona o ich zakończeniu, a nawet domagała się połączenia wszystkich spraw do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Zarzutu oparcia wyroku na fałszywych zeznaniach wymienionego świadka nie można podciągnąć pod podstawę przewidzianą art. 403 § 2 k.p.c. W powołaniu na wywód Sądu Najwyższego zawarty w postanowieniu z dnia 16 lipca 2008 r. II CZ 49/08, niepubl. trafnie stwierdził Sąd Apelacyjny, że fakt składania fałszywych zeznań można udowodnić wyłącznie prawomocnym wyrokiem karnym skazującym za popełnienie tego przestępstwa. Brak takiego dowodu wyklucza możliwość uznania, że doszło do wykrycia okoliczności faktycznych, o jakich mowa w powołanym przepisie.

Z uwagi na nadzwyczajny charakter skargi o wznowienie postępowania, wyrażający się również tym, że może być ona oparta wyłącznie na podstawie przewidzianej ustawą, za pozbawione znaczenia uznać należało zastrzeżenia

dotyczące podnoszonych nieprawidłowości w przeprowadzeniu postępowania dowodowego.

Z powyższych względów zażalenie jako bezzasadne zostało oddalone w oparciu o art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁴ k.p.c. Na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (t.j. Dz. U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1069 ze zm.) i § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz.1348 ze zm.) Sąd Najwyższy przyznał pełnomocnikowi skarżącej koszty związane z udziałem w postępowaniu zażaleniowym.